

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de leden van de vaste commissie Buitenlandse Handel &
Ontwikkelingssamenwerking
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

DATUM 5 OKTOBER 2020
KENMERK 2020/MK/JVO/024
ONDERWERP Begrotingsbehandeling Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking

Geachte leden van de vaste commissie Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking

Van 27 tot en met 29 oktober behandelt u de begroting voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. FME, als vertegenwoordiger van 2.200 bedrijven in de technologische industrie, vraagt hierbij graag uw aandacht voor het versterken van de internationale positie van de technologische industrie zodat zij maximaal kan bijdragen aan de Nederlandse werkgelegenheid, onze concurrentiekracht en aan de oplossingen van wereldwijde maatschappelijke uitdagingen.

Nederland is een handelsnatie, maar door de gevolgen van de corona maatregelen exporteert Nederland dit jaar, naar verwachting 10 procent minder dan vorig jaar (CBS). Internationale orders drogen op, overheden bezinnen zich op 'reshoring' en ondertussen blijft het geopolitieke krachtenveld verder polariseren. Zo neemt de spanning in de wereld van technologie tussen China en de VS toe. Voor een handelsland – dat één derde van haar BBP verdient aan export – is dit een zorgelijke ontwikkeling. Onze welvaart is immers nauw verbonden met ons internationale verdienvermogen. Met een exportvolume van 84 miljard euro (bijna 15% van het totaal) levert de technologische industrie een belangrijke bijdrage. Van schepen tot aan chipmachines en van draaideuren tot aan auto-onderdelen: onze industrie levert aan de hele wereld. Als motor van vernieuwing kunnen FME-bedrijven bovendien een belangrijke rol spelen in het oplossen van maatschappelijke vraagstukken op het gebied van voedsel, zorg, urbanisatie, mobiliteit en de energietransitie.

Hoewel we het, in vergelijking tot omringende landen, economisch goed doen, moeten we ons niet rijk rekenen; als handelsland horen we economisch tot de 'kwetsbare groepen' die flinke klappen kan krijgen op het moment dat protectionistische maatregelen worden ingesteld of als grenzen dicht gaan, zoals in het voorjaar vanwege COVID-19 en zoals kan gebeuren met de zeer waarschijnlijke harde Brexit. Toch valt van deze urgentie in de begroting – goeddeels een voortzetting van het in 2018 ingezette beleid – maar weinig terug te zien. Onze welvaart en welzijn als land staat of valt bij de verdienkracht. En dat doen we grotendeels over de grens. FME waarschuwt dat Nederlandse bedrijven oneerlijke concurrentie ervaren op derde markten, dit komt bijvoorbeeld doordat andere landen exportfinanciering verstrekken die niet voldoet aan het OECD-arrangement (o.a. looptijden tot dertig jaar, financiering tot 130% van de aankoop, rentevrije regelingen en betaalfrije jaren) en daarover ook geen transparantie verschaffen waardoor matching niet mogelijk is¹. Wij vragen daarom uw Kamer voor meer aandacht voor het belang van een sterk en robuust handelsbeleid, juist ook in tijden van crisis. Daarom vragen wij u om in de begrotingsbehandeling te pleiten voor:

1. Een toekomstbestendige WTO en een krachtig Europees handelsbeleid door optimale samenwerking
2. Een versterkt handelsbeleid dat in de basis expliciet gekoppeld is aan het innovatiebeleid

¹ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1758-5899.12726>

1. Handel moet een topprioriteit blijven, juist in tijden van crisis

Nederlandse technologiebedrijven zijn wereldspelers en een onmisbare motor van onze economie. Hiermee leveren ze een belangrijke bijdrage aan het Nederlandse BBP. Volgens het CBS zijn lonen en arbeidsproductiviteit in exporterende bedrijven in de industrie hoger dan bij niet-exporterende bedrijven, en het hoogst bij bedrijven die naast export ook nog aan R&D doen. (CBS Internationaliseringsmonitor 2020)².

Internationaal ondernemen loont, maar is ingewikkelder geworden dan ooit. Al vóór de coronacrisis stond onze concurrentiepositie onder druk. Onder invloed van de VS en China zagen we de wereldhandel politiseren, waarbij strategisch belangrijke technologieën centraal kwamen te staan. Tijdens de coronacrisis werd dit zichtbaar in de strijd om mondkapjes en beademingsapparatuur.

In algemene zin zien wij een geleidelijke ondermijning van de bestaande multilaterale wereldorde. Dit baart ons zorgen. In handelsconflicten kan Nederland haar gelijk niet met macht afdwingen en is afhankelijk van een mondiale *rules-based order*. De concurrentiepositie van technologische bedrijven komt onder druk te staan door dit ongelijk speelveld en het niet naleven van handelsverdragen. Deze oneerlijke concurrentie komt vooral uit staatskapitalistische economieën die aan de in het eigen land gevestigde bedrijven leningen met gunstige voorwaarden, gratis faciliteiten en subsidies verstrekken. Deze ontwikkeling zet ook de houdbaarheid van mondiale arrangementen en organisaties onder druk.

FME pleit ervoor dat Nederland zich onverminderd blijft inzetten voor een sterk handelsbeleid, een goed functionerende WTO en optimale samenwerking binnen de EU. Bedrijven hebben daarnaast – juist ook tijdens de coronacrisis – ondersteuning nodig om handelskansen maximaal te benutten.

2. Een sterke verbinding tussen het handels- en innovatiebeleid is cruciaal

De Sustainable Development Goals (SDG's) vormen een logische basis voor het handelsbeleid. Ze bieden niet alleen uiteenlopende handelskansen voor het Nederlands bedrijfsleven, maar geven ook richting aan onze economische activiteit om grote mondiale uitdagingen aan te pakken. Voor de technologische industrie die de technologie en het innovatievermogen in huis heeft om de SDG's te halen, kan hier sprake zijn van een echte win-win. Dat kan echter alleen als we ervoor zorgen dat onze bedrijven mogelijkheden krijgen om deze kansen te verzilveren. We zien dat dit niet gebeurt vanwege een aantal elementaire zaken die aan het fundament van het beleid ontbreken:

- De SDG's worden nu in het handelsbeleid te nauw opgevat omdat ze bijvoorbeeld direct worden gelinkt aan ontwikkelingslanden. Hierdoor zijn handelsinstrumenten zoals de SDG Partnerschap faciliteit (SDGP) enkel beschikbaar voor ontwikkelingslanden. Deze opvatting gaat eraan voorbij dat de grote uitdagingen ook spelen in ontwikkelde markten. Denk aan CO2-reductie en mobiliteitsvraagstukken in grote steden. Het is bovendien juist hier dat de middelgrote en kleine industrie internationaal het meest actief is. Vooral nu, met een wereldwijde pandemie, zijn juist de nabije markten meer in trek dan ooit.
- Een stevige verbinding met het innovatiebeleid ontbreekt. Als we de SDG's willen halen, zijn innovatieve oplossingen noodzakelijk. Dit geldt in ontwikkelde markten, opkomende markten en

² CBS internationaliseringsmonitor over diensten en R&D 2020-III <https://longreads.cbs.nl/im2020-3/>

ontwikkelingslanden. Over de as van innovatie wordt bovendien ook een substantieel nieuw handelspotentieel van nieuwe technologie en diensten ontgonnen. Innovatie en handel zijn in de praktijk onlosmakelijk met elkaar verbonden. We staan voor de grootste crisis sinds decennia, waar we ons alleen maar uit kunnen innoveren. Dit om onze rol als innovatieve koploper te behouden, dat wat ons juist zo aantrekkelijk maakt op buitenlandse markten én ons in staat stelt om het verdienvermogen te creëren waarmee we ook de allerarmsten in de wereld hulp kunnen bieden.

Een goede eerste stap zijn de pilots van een bilateraal handels- en innovatie instrument ter uitvoering van het amendement (Kamerstuk, 35 300 XVII, nr. 25). Ook moet haast worden gemaakt met en een Duits-Nederlands Innovatie- en Handelspact, waarmee een al sterke handelsrelatie (volume van 189 miljard euro) verder kan worden verrijkt.

FME pleit voor versterking van het handelsbeleid door:

- *een integrale benadering van de SDG's dat zich uit in meer ondersteuning voor bedrijven die aan de oplossing van maatschappelijke uitdagingen in ontwikkelde markten bijdragen.*
- *het beter te koppelen aan het innovatiebeleid. Zo kan Nederland het eigen verdienvermogen versterken én internationaal vooroplopen met het ontwikkelen van technologische oplossingen voor de grote transities. Een eerste goede stap is de invoering van een structureel bilateraal en handels- en innovatie instrument en de ondertekening van een Duits-Nederlands Innovatie- en Handelspact.*

Strategie rondom opstartfase internationale dienstreizen

De Nederlandse technologiebedrijven verdienen een deel van hun inkomsten aan onderhoudsdiensten. Denk bijvoorbeeld aan hoogwaardige technologische machines die met regelmaat onderhouden, en indien nodig, ook geserviced moeten worden. Hiervoor vliegen Nederlandse technici en (service) monteurs geregeld naar het buitenland. Het gaat bijvoorbeeld om monteurs van specialistische chipmachines of van ventilatie en warmwatervoorziening van ziekenhuizen en fabrieken waar cruciale medische apparatuur en vervangingsonderdelen worden geproduceerd. Bedrijven ondervinden vanwege de maatregelen rondom het corona-virus reisrestricties om onderhoudswerkzaamheden in het buitenland te verrichten.

FME vraagt u om tijdens de begrotingshandeling navraag te doen naar de opstartfase van internationale dienstreizen. Welke strategie zal de overheid hanteren om internationale dienstreizen op veilige manier te faciliteren en hoe waarborgen wij vrij verkeer van personen binnen EU?

FME is uiteraard graag bereid om het bovenstaande schriftelijk of mondeling nader toe te lichten. Daarvoor kunt u contact opnemen met Marline Kester (marline.kester@fme.nl) of via 06 27346611).

Met vriendelijke groet,

Ineke Dezentjé Hamming-Bluemink
Voorzitter FME